

Ett upprop från 1848

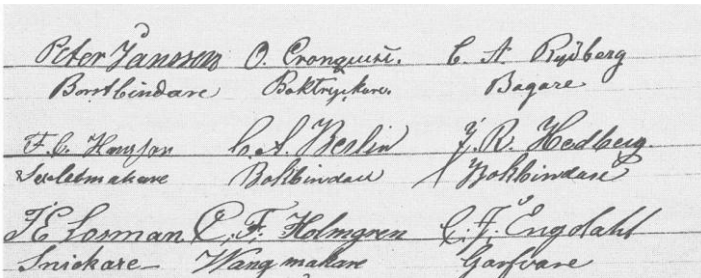
Den 24 februari 1848 störtades monarkin i Frankrike, efter tre dagars strider på Paris gator. Den nya regimen utropade republik och införde allmän och lika rösträtt (för män). Svallvågorna från revolutionen spred sig snabbt över hela Europa, med oroligheter, radikala reformkrav och vacklande regeringar. Oroligheterna nådde också Sverige, och kungen försökte lugna stämningen genom att be riksdagen ta fram ett förslag till representationsreform. Reformvännerna svarade med att runt om i landet organisera namninsamlingar kring konkreta krav på vad förslaget skulle innehålla.

Jönköpingsbladet – då en av landets ledande tidningar på den radikala sidan – kunde den 5/3 rapportera om den franska monarkins fall, och under de följande veckorna fyllde händelseutvecklingen såväl i Sverige som i utlandet stora delar av tidningens spalter. Den 16/3 skrev en av dess medarbetare, Carl Jonas Love Almqvist, att revolutionen berott på de makthavandes motstånd mot tidsenliga reformer, och spådde att samma sak kunde hända även i andra länder; samma dag uppmanade tidningen alla städer att bilda reformsällskap för att driva på utvecklingen i rätt riktning. Jönköpings reformsällskap beslöt den 20/4 att skicka en petition till kungen där man krävde riksdagsreform och utökad rösträtt. Vid det laget hade det emellertid uppstått en spricka i reformrörelsen, och i den petition man kunde komma överens om uteslöts många mindre bemedlade grupper från rösträtt, bland annat (enligt ett kritiskt inlägg i *Jönköpingsbladet* 18/4) "extraordinarie tjänstemän, studenter, bokhållare, konstförvanter, gesäller, lärlingar, hemmavarande myndiga söner, drängar, soldater, torpare och arbetskarlar". Petitionen samlade totalt 176 underskrifter. Den största yrkesgruppen var hantverkare – antagligen: sådana som *ägde* sin verksamhet –;

därefter kom jurister och handlande. Bland namnen fanns också Jönköpingsbladets ägare och redaktör, Johan Sandwall.

Om detta kan man läsa i den förträffliga boken *Liberalernas Jönköping* (1990), närmare bestämt i Jan Christensens bidrag "Jönköpingsliberalerna och representationsfrågan".¹ Där berättas också att en grupp som kallade sig "Jönköpings fria arbetare" formulerade en alternativ petition, som publicerades i *Jönköpingsbladet* 6/5 och som också sändes in till kungen. I denna krävde man att "den arbetande klassen" skulle tilldelas samma politiska rättigheter som övriga medborgare. Valrätt borde således ges åt varje myndig man som erlade skatt till staten. Den listan samlade 109 namn, med skomakare och boktryckare som de två största yrkesgrupperna. "Bland undertecknarna", skriver Christensen, "finns J. Sandwalls bror bokhållaren F. G. Sandwall och Viktor Rydbergs bror Carl August. Den sistnämnde hade i mars 1848 tagit burskap som bagarmästare i Jönköping."²

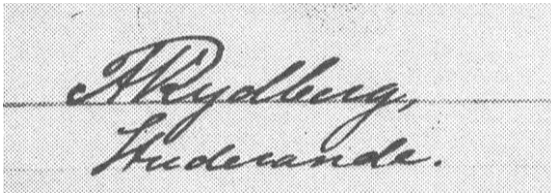
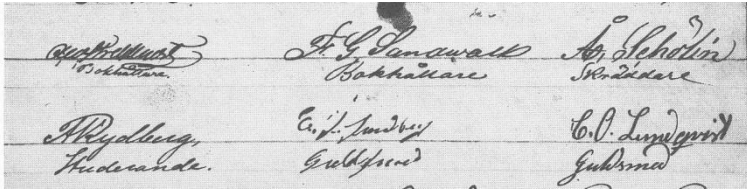
Att C. A. Rydberg finns med kan läsaren själv se, via de utdrag av petitionen som införts i boken:

¹ Jan Christensen, "Jönköpingsliberalerna och representationsfrågan", i: Bengt Berglund, Jan Christenson och Robert Thavenius, *Liberalernas Jönköping. Stad i omvandling 1825-1875*, Jönköping 1990, s. 243-340 (här särskilt s. 307-320).

² Christensen, s. 312-315.

Men lustigt nog har man missat att även Viktor själv ("A. V. Rydberg") finns med, några rader längre ner på samma sida.³ Kanske på grund av en alltför snitsig namnteckning, där V:et skrivits ihop med R:et, samtidigt som R:ets "ögla" kastar ett inkluderande famntag över båda de övriga initialerna:

Johan Sandwall räknades till de mest radikala bland dåtidens tidningsmän, men både Warburg och Forsström har i sina biografier lyft fram uttalanden om att Sandwalls medarbetare – till vilka Rydberg hörde – var ännu radikalare än han själv.⁴ Forsström menar att detta inte räcker som bevis för att den unge Rydberg skulle ha varit "ultraradikal"; men här ser vi i alla fall hur han i den viktiga frågan om rösträtten offentligt ställer sig till vänster om sin arbetsgivare och chef.

TORE LUND

³ Hans dopnamn var, som bekant, Abraham Victor Rydberg.

⁴ Karl Warburg, *Viktor Rydberg. En lefnadsteckning. I*, Stockholm 1900, s. 112; Axel Forsström, *Viktor Rydberg. Barndom och ungdom 1828-1855*, Lund 1960, s. 258 och 263. De anförda radikalitetsbedömningarna härrörde från Sandwalls tid som ägare av *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning* (1849-51). Rydberg hade följt med honom dit från *Jönköpingsbladet*.